

بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی، مالکیت نهادی و سودآوری بر تأخیر گزارش صورت های مالی در

بورس اوراق بهادار تهران

مونس قفلی *^۱، مرتضی مهرافشاری^۲

۱- کارشناس ارشد رشته عمران گرایش سازه، موسسه آموزش عالی لیان بوشهر. (کارشناس املاک شهرداری).

۲- کارشناس ارشد رشته حسابداری، موسسه آموزش عالی خرد بوشهر.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل اثر ویژگی های کمیته حسابرسی، مالکیت نهادی و سودآوری بر تأخیر گزارش صورت های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است؛ متغیری که به عنوان شاخصی کلیدی در ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی و میزان کارآمدی نظام راهبری شرکتی تلقی می شود. اهمیت موضوع از آن جهت است که تأخیر در انتشار صورت های مالی موجب کاهش ارزش اطلاعات، افزایش عدم تقارن اطلاعاتی، تضعیف اعتماد سرمایه گذاران و کاهش کارایی بازار می گردد. جامعه آماری شامل ۱۳۳ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ است که با روش حذف سیستماتیک انتخاب و داده های آنها از صورت های مالی حسابرسی شده و اطلاعات منتشره در سامانه کدال استخراج شده است. روش پژوهش، توصیفی-همبستگی و از نوع کاربردی است و برای تحلیل داده ها از مدل رگرسیون چندمتغیره در بستر داده های تابلویی استفاده شده است. آزمون های چاو و هاسمن برای تعیین نوع مدل، به کارگیری الگوی اثرات تصادفی را تأیید کردند و مانایی متغیرها با آزمون لوین-لین-چو مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که کمیته حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر تأخیر گزارشگری مالی دارد و افزایش کارآمدی آن موجب کاهش فاصله زمانی میان پایان سال مالی و انتشار صورت های مالی می شود. همچنین، مالکیت نهادی نیز تأثیر منفی و معناداری بر تأخیر گزارشگری دارد، به گونه ای که حضور سرمایه گذاران نهادی با نقش نظارتی فعال، انگیزه شرکت ها برای ارائه به موقع گزارش ها را افزایش می دهد. یافته ها همچنین بیانگر آن است که سودآوری شرکت ها با تأخیر گزارشگری رابطه منفی و معنادار دارد، زیرا شرکت های سودده تمایل بیشتری به افشای سریع اطلاعات دارند. در مجموع، نتایج پژوهش تأکید می کند که ارتقای سازوکارهای حاکمیت شرکتی و بهبود ساختار گزارشگری مالی می تواند به کاهش تأخیر اطلاعات، افزایش شفافیت و بهبود اعتماد سرمایه گذاران منجر شود.

کلمات کلیدی: ویژگی های کمیته حسابرسی، تأخیر گزارش های صورت های مالی، مالکیت نهادی، سودآوری

۱. مقدمه

کمیته حسابرسی یکی از مکانیسمهای نظارتی مؤثر برای بهبود کیفیت افشا سیستم کنترل داخلی است که به کاهش هزینه نمایندگی کمک می کند (فورکر^۱، ۱۹۹۲). ویژگیهای کمیته حسابرسی از قبیل استقلال، اندازه، تعداد جلسات و مهارت اعضای کمیته برای اثربخشی کمیته حسابرسی اهمیت زیادی دارند. نتایج مطالعات پیشین نشان می دهد که ویژگیهای واقعی کمیته حسابرسی برای اثربخش بودن کمیته در انجام وظایفش حیاتی است (الزبان و ساوان^۲، ۲۰۱۵). علاوه بر این، اعضای هیئت مدیره اثربخش نیز می توانند با درک درست نقش نظارتی و راهبری خود، سلامت بنگاه را به ارمغان آورده و مانع تضاد منافع بی بازبازگران نظام حاکمیت شرکتی شوند. طبق تئوری نمایندگی، حضور هیئت مدیره اثربخش و عملکرد نظارتی آنها به عنوان افرادی مستقل، موجب کاهش تضاد منافع میان سهامداران و مدیران شرکت ها می شود (چاو و لیونگ^۳، ۲۰۰۶). در واقع، هیئت مدیره ای که اکثر اعضای آن اثربخش و مستقل هستند، کنترل مناسبی بر رفتارهای فرصت طلبانه مدیریت خواهند داشت (باغومیان و نقدی، ۱۳۹۳). بر همین اساس در بیشتر تحقیقات انجام شده در حوزه راهبری شرکتی بر اهمیت نقش مدیران غیر اجرایی در بهبود فرآیند گزارشگری تأکید شده است و جایگاه هیئت مدیره شرکت به عنوان نهاد هدایت کنندهای که نقش مراقبت و نظارت بر کار مدیران اجرایی را بر عهده دارد، اهمیت زیادی دارد (اسماعیلزاده مقری و همکاران، ۱۳۸۹)؛ بنابراین انتظار می رود هیئت مدیره در انجام بهتر وظیفه نظارتی خود، کمیته حسابرسی را بکار گیرند که کارایی و اثربخشی بیشتری داشته باشد. اعضای مستقل کمیته حسابرسی توانایی بیشتری جهت نظارت بر فعالیتهای مدیریت و گزارشگری مالی دارند. این استقلال اطمینان نسبت به کیفیت و قابلیت اعتماد فرایند گزارشگری مالی را افزایش داده و در نتیجه، فقدان تقارن اطلاعاتی کاهش می یابد.

نقش فزاینده سرمایه گذاران نهادی، نگرانیهایی در خصوص استراتژیهای سرمایه گذاری آنها و تاثیرشان بر بازدهی ایجاد کرده است. در سالهای اخیر همانند تصویب قانون بازار اوراق بهادار (مصوب آذر ۱۳۸۴) به همراه موج فزاینده خصوصی سازی به دنبال ابلاغ سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی، علاوه بر مهیاسازی زمینه فعالیت سرمایه گذاران نهادی و تعریف جایگاه قانونی و حرفه ای انواع سرمایه گذاران نهادی، نیاز به بیش فعالی و توسعه آنها را دو چندان کرده است. به عنوان نمونه می توان به صدور مجوز فعالیت ۱۵ صندوق سرمایه گذاری مشترک و تلاش برای تشکیل نهادهای دیگر از اقداماتی است که در این زمینه صورت گرفته است. از آنجایی که هدف شرکت سهامی و مدیران آن حداکثر نمودن ارزش شرکت و ثروت سهامداران می باشد حداکثر نمودن ارزش شرکت، مستلزم به کارگیری بهینه منابع مالی و کسب بازده و ریسک متناسب است.

سودآوری به توانایی شرکت در کسب سود اشاره دارد. سودآوری نتیجه نهایی همه برنامه ها و تصمیمات مالی شرکت است. اغلب از متغیرهای سود به فروش، بازده داراییها و بازده حقوق صاحبان سهام برای اندازه گیری سودآوری استفاده میشود (احمدپور، ۱۳۹۳). امروزه شرکتها برای جلب سرمایه گذاران، سعی در حداکثر کردن ارزش شرکت دارند و افزایش درآمد و رشد در سود، یکی از راهکارهایی است که برای این کار در نظر میگیرند. از بین همه این متغیرها، بهترین راه برای اندازه گیری سودآوری یا ارزیابی عملکرد شرکت، محاسبه نرخ بازده داراییها و نرخ بازده حقوق صاحبان سهام است. نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، رابطه بین حجم حقوق صاحبان سهام شرکت و سود را تعیین می کند. اگر یک شرکت

^۱ Forker

^۲ Elzaban and Sawan

^۳ Chow and Leung

بر سرمایه گذاریهای خود بیافزاید (از محل حقوق صاحبان سهام) ولی نتواند به تناسب، مقدار سود پس از کسر مالیات خود را افزایش دهد، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام کاهش مییابد. بنابراین افزایش حجم سرمایه گذاری شرکت، به خودی خود باعث بهبود وضع مالی شرکت نمیشود (بازگیر، ۱۳۸۴)

صورت های مالی حسابرسی شده به عنوان یکی از منابع قابل اعتماد اطلاعات برای استفاده کنندگان محسوب می شوند، اما این اطلاعات زمانی می تواند توسط استفاده کنندگان مورد استفاده قرار گیرد که بدون تأخیر یا به عبارتی به هنگام باشد در صورتی که اطلاعات در زمان مناسب در اختیار استفاده کنندگان قرار نگیرد، سودمندی خود را جهت اتخاذ تصمیم و قضاوت توسط استفاده کنندگان از دست می دهد از آنجایی که اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان ارزش و سودمندی خود را در تصمیمگیریها از دست می دهد، بنابراین هر چه فاصله ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورتهای مالی (تأخیر در گزارشگری مالی) کوتاه تر شود، ارزش اطلاعات منتشر شده بیشتر می شود. از طرفی دیگر، قابلیت اتکا گزارش های مالی خود مسئله مهمی است و اطلاعاتی که از قابلیت اعتماد کافی بین استفاده کنندگان برخوردار نباشد، مسلماً در تصمیم های آنان اثرگذار نخواهد بود.

صورتهای مالی حسابرسی شده یکی از منابع قابل اتکا اطلاعات برای استفاده کنندگان است اما این اطلاعات زمانی میتواند به وسیله استفاده کنندگان مورد استفاده قرار گیرد که واجد مجموعه ای از ویژگیهای کیفی باشد. یکی از این ویژگی ها به موقع بودن اطلاعات است. از آنجا که اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان بسیار حساس است و با مرور زمان ارزش و سودمندی خود را در تصمیم گیریها از دست میدهد. هرچه فاصله زمانی پایان سال مالی و تاریخ انتشار گزارش حسابرسی کوتاهتر شود ارزش اطلاعاتی آن بیشتر است. به موقع بودن اطلاعات، ویژگی پشتیبانی کننده ای برای مربوط بودن اطلاعات است. اگر این اطلاعات برای تصمیم گیری دیر افشاء شود، با وجود قابلیت اتکا و کامل بودن آن، برای تصمیم گیرندگان اقتصادی بیفایده است. اطلاعاتی که به وسیله شرکتها با زمان بندی دوره های مشخص در بازار سرمایه منتشر می شود مورد استفاده قرار میگیرد. این گزارشها یکی از مهمترین ابزار تعیین اولویت های سرمایه گذاری و همچنین، شاخصی برای تعیین کارایی بازار است. با این وجود، این اطلاعات فقط زمانی بر تصمیم گیری افراد مؤثر است که در زمان مناسب گزارش شود. انتشار اطلاعات قدیمی تأثیری بر بازار سرمایه ندارد. از طرفی تأخیر در ارائه گزارش های مالی، بازار را از واقعیت ها دور می کند. هر چه تأخیر در گزارشگری مالی سالانه افزایش یابد، احتمال ارائه اطلاعات به نفع گروهی از استفاده کنندگان و به زیان گروهی دیگر افزایش می یابد (احمدی، ۲۰۱۴) با توجه به مطالب بیان شده این سوالات مطرح می شود که آیا بررسی تأثیر کمیته حسابرسی، مالکیت نهادهای و سودآوری بر تأخیر گزارش صورت های مالی حسابرس تأثیر معناداری دارد؟

مبانی نظری

مالکیت نهادی

سهامداران نهادی در دهه های اخیر به یکی از مهمترین اجزای بازار سرمایه در بیشتر کشورهای جهان تبدیل شده اند. به طوری که حجم بزرگی از سرمایه گذاری های انجام شده را این نهادها صورت داده اند. در حقیقت سرمایه گذاران نهادی منابعی برای نفوذ و نظارت بر شرکت و مدیران دارند و یکی از روش های حل مشکل نمایندگی این است که از طریق مالکیت نهادی، رابطه بین مدیران شرکت و ذی نفعان به هم نزدیک شود. (کاظمی و محمد نژاد، ۱۳۹۰). بر اساس فرضیه نظارت فعال، سرمایه گذاران نهادی، سهامداران متبصری هستند که دارای مزیت نسبی در جمع آوری و

پردازش اطلاعات هستند. منطق فرضیه نظارت فعال این است که به علت بالا بودن هزینه نظارت، فقط سهامداران بزرگ نظیر سرمایه گذاران نهادی می توانند با دستیابی به مزایای کافی، انگیزه نظارت را داشته باشند. سهامداران نهادی، سهامدارانی با افق دید بلند مدت هستند که مبادالت خود را به تنهایی بر مبنای اخبار سود ترتیب نمی دهند. در حقیقت سهامداران نهادی به ارزش بلند مدت شرکت توجه زیادی داشته و عمدتاً از توانایی و قدرت کنترل شرکت نیز برخوردارند (گاسپار و همکاران، ۲۰۰۵). در نوشته های دانشگاهی بر اهمیت نقش سرمایه گذاران نهادی، تأکید شده است. وجود میانجی بزرگ، مانند یک سرمایه گذار نهادی، می تواند مشکلات کارگزاری را به دلیل توانایی برخورداری از مزیت صرفه اقتصادی ناشی از مقیاس و تنوع بخشی حل و فصل نماید (حنیفه زاده، ۱۳۸۹). گالستن و میلگروم (۱۹۸۵) معتقدند وجود نهادهای با مزیت اطلاعاتی سبب بروز هزینه های کژگزینی برای سرمایه گذاران بی اطلاع می شود و در نتیجه نقدشوندگی کاهش می یابد. نظریه پرترفدار دیگر آن است که با وجود چندین سرمایه گذار نهادی و ایجاد رقابت بین آن ها، احتمال اثرگذاری اطلاعات در قیمت ها افزایش می یابد. مندلسن و تونکا (۲۰۰۴) مدعی هستند که نهادهای سبب کاهش عدم اطمینان در مورد قیمت واقعی دارایی ها، کاهش در زیان های ناشی از معاملات، افزایش رغبت سرمایه گذاران و در نهایت افزایش در نقدشوندگی بازار می شود. گروهی دیگر نیز معتقدند وجود مالکان نهادی، که با دید بلندمدت سرمایه گذاری نموده اند، سبب می شود با کاهش تعداد سهام شناور در دسترس، نقدشوندگی کاهش یابد (ستایش و کاظم نژاد، ۱۳۸۹).

کمیته حسابرسی

کمیته های حسابرسی، از هنگام شکل یافتن خود در اوایل دهه ۱۹۴۰ تا کنون، نقش مهمی در راهبری شرکت های سهامی داشته اند، و اهمیت کمکی که کرده اند، در سال های اخیر مشهود تر است. کمیته های حسابرسی را محافظان سازمانی می دانند که؛ برای صادقانه بودن وضعیت مالی شرکت های سهامی عام، اطمینان بخشی می کنند. از دیدگاه قانون، سازمان های دولتی این قدرت را دارند که برای صادر کنندگان اوراق بهادار، یعنی بازارهای سهام، مقرراتی را وضع کنند و کمیسیون اوراق بهادار SEC، در تأسیس و نظارت بر کمیته حسابرسی شرکت های سهامی عام، از آغاز شکل گیری آنها، مشارکتی مؤثر داشته است.

هر چند، بازارهای سهام، خود به عنوان مؤسساتی خود کنترلی، در شکل گرفتن جزئیات مقرراتی که SEC اجبار کرده بود و کمیته های حسابرسی نیز باید از آن ها پیروی می کردند، نقش مؤثری داشته اند، با این حال، صرف نظر از آن الزامات قانونی و مقرراتی، مجموعه ای از بهترین اقدامات که حاصل تلاش مشترک رهبران حرفه های، نظیر حقوق، سرمایه گذاری، و حسابرسی بودند نیز بسیار اثربخش بودند.

حرفه حسابداری عمومی از طریق انجمن حسابداران خبره آمریکا AICPA نیز فعالیت های حمایتی طولانی از نیاز به نقش پراهمیت کمیته های حسابرسی داشته است. به دلیل شدت تأکیده های اعمال شده بر راهبری شرکت های سهامی در هزاره قبلی به ویژه آن شرکت هایی که توسط عموم در آن ها سرمایه گذاری شده بود، کمیته های حسابرسی در بسیاری از سازمان های غیرانتفاعی وضعیت ویژه ای یافته و توجهات بیشتری را به خود جلب نموده اند و نفوذ تأثیر آن ها در سازمان ها با این روند مطابق بوده است.

سودآوری

سود از جمله برترین شاخص های اندازه گیری عملکرد و ارزشیابی و انگیزه انجام بیش ترین تلاش های تحقیق حسابداری محسوب می شود . مفهوم سود با توجه به دیدگاه های مختلف می تواند به گونه های متفاوتی تفسیر شود . اندازه گیری سود نیز با توجه به مفهومی که از حفظ سرمایه مورد نظر است، ارتباط داشته و هم سنجش سود و هم حفظ سرمایه برحسب مبنای ارزشیابی دارای تعریف می رود . امروزه تحلیل گران و سرمایه گذاران از سود به عنوان معیاری جهت ارزشیابی یاد می کنند.

امروزه تحلیل گران و سرمایه گذاران از سود به عنوان معیاری جهت ارزشیابی، پیش بینی سهام، ورشکستگی، واکنش قیمت سهام و ... استفاده می کنند . همچنین در بازارهای تولید، کار و خط مشی های سیاسی نظیر نرخ گذاری، مالیات گیری، پرداخت سود سهام، راهنمای عمل تصمیم گیرندگان و عنصری جهت پیش بینی قلمداد می شود . سود عبارت است از مابه التفاوت بهای جاری اقلام هزینه منهای درآمد ناشی از فروش های جاری . سودآوری به توانایی شرکت ها در به دست آوردن درآمد و سود اشاره می کند . سرمایه گذاران و اعتباردهندگان علاقه زیادی به ارزیابی سودآوری جاری و آتی شرکت دارند و شرکت ها برای جذب سرمایه مورد نیاز خود مجبورند سود کافی برای تأمین بازده مناسب جهت سرمایه گذاران و اعتباردهندگان به دست آورند (نیکومرام و همکاران، ۱۳۹۲).

گزارشگری مالی

گزارشگری مالی در ایران را از دو منظر می تواند ارزیابی کرد: از منظر محیط اقتصادی و سازگاری گزارشگری با پیچیدگی اقتصاد ایران و از منظر مقررات حاکم بر گزارشگری. در مورد اول می تواند پرسید آیا موج سوم اقتصاد ایران را متحول کرده است؟ آیا واژه اقتصاد جدید درباره اقتصاد ایران صدق میکند؟ از نظر نگارنده پاسخ این دو سؤال تقریباً منفی است. زیرا فرایند دگرگونی در بیشتر کشورهای در حال توسعه طولانی است. بنابراین، می تواند نتیجه گرفت که حسابداری و گزارشگری مالی در ایران جلوتر از اوضاع اقتصادی ایران است. اما بی تردید و به زودی اقتصاد ایران نیز با موج اطلاعات شکسته خواهد شد و به دنبال آن نیز حسابداری و گزارشگری در ایران نیز تغییر خواهد کرد سجادی و همکاران (۱۳۸۸). گزارشگری مالی از قوانین نظارتی بر بورس اوراق بهادار نیز متأثر می گردد. نظارت بر سازوکار بورس و معاملات اوراق بهادار نیازمند وجود یک نهاد نظارتی مستقل در سطح بازار است چنین نهاد نظارتی به طور معمول سه وظیفه اساسی زیر را به عهده می گیرد:

انجام پژوهشها در سطح، بازار وضع مقررات اطلاعاتی بازار و نظارت بر رعایت مقررات و کار کرد بازار وضع مقررات اطلاعاتی به طور معمول مباحثی مثل برقراری الزامات افشای اطلاعات، استانداردهای حسابداری و سایر مقررات درگیر با اطلاعات را دربر می گیرد. در ایران، امر نظارت بر بورس بر عهده تشکیلات بورس است. سازمان حسابرسی نیز به عنوان یک سازمان دولتی با تدوین استاندارد درگیر است.

جامعه حسابداران رسمی نیز در حوزه حسابرسی فعالیت دارد. آنچه باعث تخریب کار کرد گزارشگری مالی یا برون سازمانی خواهد شد نامعلوم بودن نهاد نظارت بر بازار است. در حال حاضر ظاهراً تشکیلات بورس بر کار خودش هم نظارت دارد. اگرچه در ساختار و ارکان این تشکیلات نمایندگان مختلف حضور دارند اما نمایندگان مردم یا معامله گران سهام غایب هستند. پس به دلیل نبود یک نهاد نظارتی مستقل است که هنوز حرفه حسابداری و حسابرسی به ویژه در زمینه استاندارد سرگردان مانده است (آقایی ۱۳۸۳).

در عصر حاضر که با انفجار اطلاعات و محدودیت زمانی شعار تمامی نهادها و سازمانها "اطلاعات سریع تر در زمان کمتر است" رشد و توسعه بنگاههای اقتصادی در کنار پیچیده تر شدن معاملات تجاری و سیستمهای تصمیم گیری نیازمند اطلاعات مربوط و به موقع میباشد که بر مبنای آن تخصیص بهینه منابع محدود انجام پذیرد. هدف اصلی از گزارشگری و ارائه صورتهای مالی فراهم آوردن اطلاعاتی سودمند برای تصمیم گیری می باشد. اصطلاح گزارشگری مالی به معنی گزارش صورتهای مالی و سایر اطلاعات انتشار یافته توسط یک واحد تجاری به اشخاص ثالث مانند سهامداران، بستانکاران، مشتریان، سازمانهای دولتی و عموم مردم است بر اساس بیانیه شماره ۱ مفاهیم حسابداری مالی، ۲، اطلاعاتی مربوط تلقی می شوند که، به موقع ارائه شوند. یکی از مهمترین ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی به موقع بودن اطلاعات میباشد به موقع بودن به در دسترس بودن اطلاعات در زمان مناسب دلالت دارد. در صورتی که اطلاعات در زمان مناسب در اختیار استفاده کنندگان قرار نگیرند سودمندی خود را جهت اتخاذ تصمیم و قضاوت توسط استفاده کنندگان از دست میدهند (ورمرت و همکاران ۱۹۹۷)

متغیر کلیدی در به موقع بودن "تأخیر" در گزارشگری ۹ میباشد. از آنجا که، اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان ارزش و سودمندی خود را در تصمیم گیریها از دست میدهد، بنابراین هر چه فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورتهای مالی (تأخیر در گزارشگری کوتاه تر شود ارزش اطلاعات منتشر شده بیشتر میشود. یکی از دلایل اصلی عنوان شده از سوی شرکتها برای تأخیر در ارائه صورتهای مالی سالانه، نیاز به انجام خدمات حسابرسی می باشد. به عبارت دیگر طولانی شدن زمان انتشار صورت های مالی و طولانی شدن عملیات حسابرسی در هم پیچیده شده اند و به صورت مترادف در ادبیات گزارشگری مالی به کار برده میشوند (ورمرت و همکاران ۱۹۹۷).

به طور کلی عوامل مؤثر بر تأخیر در گزارشگری مالی سالانه را می توان به دو گروه تقسیم نمود. گروه اول عواملی هستند که به ویژگیها و خصوصیات شرکت گزارشگر مربوط می شوند. گروه دوم عوامل مربوط به حسابرسی میباشند. در این پژوهش عوامل مربوط به ویژگی ها و خصوصیات شرکت گزارشگر که باعث تأخیر در گزارشگری سالانه می شود، مورد بررسی قرار می گیرد. این عوامل شامل اهرم مالی اخبار خوب و بد (سودآوری و سود سهام نقدی) اندازه شرکت و حاکمیت شرکتی می باشد. اهرم مالی یکی از عوامل مؤثر بر تأخیر در انتشار صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده، نسبت بالای بدهی می باشد اهرم مالی یکی از عواملی است که بر به موقع بودن انتشار بالا بودن نسبت بدهی صورتهای مالی تأثیر گذار است احتمال ناتوانی شرکت در بازپرداخت بدهی و ایفای تعهدات خود را افزایش میدهد. در چنین حالتی حسابرسان نگران این هستند که ممکن است شرکت مورد رسیدگی بدهی خود را کمتر از واقع نشان داده باشد. بنابراین حسابرسان برای کاستن میزان مسئولیت خود در مقابل دعاوی مطروحه احتمالی در آینده، روشهای حسابرسی را به گونه ای طراحی و اجرا میکنند که از میزان بدهی های ثبت شده از سوی شرکت ها اطمینان حاصل کنند انجام این گونه اقدامات از جانب حسابرسان، موجب طولانی شدن دوره زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ امضاء گزارش، حسابرسی، و نهایتاً باعث تأخیر در انتشار صورتهای مالی حسابرسی شده، می گردد (بیور ۱۹۶۸).

اخبار خوب و بد مطالعات انجام شده از اوایل سال ۱۹۸۰، جهت بررسی زمان اعلام درآمد، نشان داد که مدیران شرکتهای بزرگ تمایل دارند که اخبار خوب را زودتر و اخبار بد را با تأخیر انتشار دهند. بر این مبنا برای اولین بار بیور اشاره کرده است که اخبار بد به دلایلی مانند وجود یک سیستم حسابداری محافظه کارانه و یا افزایش مالیات پرداختی با تأخیر تر از اخبار خوب منتشر میشوند (بیور ۱۹۶۸)

سودآوری: عملکرد یک شرکت تأثیر مهمی بر قیمت اوراق بهادار شرکت دارد و بیانگر مهارت های مدیریتی به کار برده شده در شرکت می باشد سودآوری به توانایی شرکت در به دست آوردن درآمد و سود اشاره دارد اگر از دید مالیات بر سود شرکتهای به مسئله افزایش در سودآوری بنگریم این انتظار می رود که مدیران شرکتهای به دلیل اجتناب از پرداخت مالیات بیشتر، سعی میکنند که اخبار مربوط به افزایش در سودآوری اخبار خوب را با تأخیر منتشر کنند. شرکت های سود ده زودتر از شرکتهای زیان ده عملیات حسابرسی خود را اجرا و تکمیل میکنند و تأخیر کمتری دارند فروست و همکاران (۱۹۹۴)

سود سهام نقدی هدف اولیه از پرداخت سود سهام در شرکتهای سهامی معمول توجه به منافع سهامداران است. تقسیم سود نقدی بین سهامداران به عنوان یک ابزار علامت دهی می باشد. شرکتی که جریان نقدی آزادش را توزیع می کند، می تواند این اطمینان را برای سهامداران فراهم کند که پول آنها هدر نمی رود از طرفی شرکتهایی که سود سهام بیشتری را بین سهامداران توزیع میکنند اندوخته کمتری خواهند داشت و در نتیجه رشد شرکت پایین خواهد بود (فیلیپ و جانیس ۲۰۰۲). اندازه شرکت: اندازه ی شرکت داراییهای کل شرکت را شامل میشود. در پژوهشهای پیشین معمولاً از داراییهای کل برای سنجش تأخیر در انتشار صورت های حسابرسی شده استفاده گردیده است اغلب پژوهشهای پیشین همبستگی منفی بین تأخیر در انتشار صورت های حسابرسی شده و اندازه ی شرکت را به اثبات رساندند. این موضوع احتمالاً به دلیل کنترل های داخلی قوی و توانایی، حسابرسان برای تکمیل کار حسابرسی در زمان مناسب بوده است (کراسلاو و کاپلان ۱۹۹۱).

حاکمیت شرکتی: حاکمیت شرکتی بر به موقع بودن انتشار صورتهای مالی تأثیر گذار است حاکمیت شرکتی مناسب منجر به بهبود ارزیابی مدیران از فعالیتها، ریسک کمتر و ارائه ی به موقع صورتهای مالی میشود کاهش تأخیر در مدت زمان گزارشگری یکی از جوانب اعمال یک حاکمیت شرکتی خوب می باشد. شرکتهایی که سهامداران بیشتری دارند، معمول اطلاعات و گزارشهای مالی خود را با تأخیر کمتری منتشر می کنند (لارا، ۲۰۰۹).

آستانی نیارق و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تاثیر ویژگی های حاکمیت شرکتی و تاخیر در گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. فرضیه های فرعی اول، سوم و چهارم تحقیق که برگرفته از فرضیه اصلی اول بوده نشان می دهد مالکیت نهادی، استقلال هیئت مدیره و اندازه هیئت مدیره بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر مستقیم و معناداری دارد و فرضیه ی فرعی دوم که آن نیز مربوط به فرضیه اصلی اول می شود نشان می دهد که تمرکز مالکیت بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معکوس و معناداری دارد و در نهایت فرضیه اصلی دوم تحقیق تأخیر در گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده که تأثیر معکوس و معناداری دارد. ویژگی های حاکمیت شرکتی مطرح شده در این تحقیق و تاخیر در گزارشگری مالی هر دو در عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری داشته و هرچه گزارش به هنگام تر تأثیر آن بر عملکرد مالی بیشتر خواهد بود. واژگان کلیدی:

تأخیر در گزارشگری مالی، حاکمیت شرکتی، عملکرد شرکت. عبدالله پور و همکاران (۱۴۰۰) تحقیقی با عنوان آیا مالکیت نهادی تأثیر سرمایه فکری بر ارزش شرکت را تعدیل می کند؟ انجام دادند. هدف این پژوهش بررسی تأثیر مالکیت نهادی بر رابطه بین سرمایه فکری و ارزش شرکت در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران بوده است، به نحوی که سرمایه فکری به عنوان متغیر مستقل و ارزش شرکت نقش متغیر وابسته و مالکیت نهادی نقش متغیر تعدیل گر را داشته است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۳ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ می باشد. تجزیه و تحلیل فرضیه ها بر اساس رگرسیون تابلویی بیانگر این بود که ارزش افزوده سرمایه فکری تأثیر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد و ساختار مالکیت به عنوان متغیر تعدیل گر تأثیر منفی و معناداری بر رابطه ارزش افزوده سرمایه فکری و ارزش شرکت داشته و این رابطه را تعدیل می کند.

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ طبقه بندی تحقیق بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. تحقیقات کاربردی با هدف یافتن راه حلی برای یک مشکل فوری و روبروی جامعه، یا یک سازمان صنعتی و تجاری است، در حالی که تحقیقات بنیادی عمدتاً مربوط به تعمیم ها و تدوین یک نظریه است تحقیقات کاربردی به عنوان یک تحقیق غیرسیستمی در نظر گرفته می شود و معمولاً توسط یک شرکت، نمایندگی یا یک فرد برای رسیدگی به یک مشکل خاص راه اندازی می شود. (کوتاری، ۱۳۹۳^۴).

این تحقیق از لحاظ طبقه بندی تحقیق برحسب روش، از نوع تحقیقات توصیفی است از میان انواع تحقیق های توصیفی، از نوع تحقیق همبستگی است زیرا رابطه بین متغیرهای وابسته و مستقل بررسی می شود. تحقیق توصیفی آنچه را که هست بدون دخل و تصرف توصیف و تفسیر می کند. این نوع از تحقیق شامل جمع آوری اطلاعات برای آزمون فرضیه یا پاسخ به سؤالات مربوط به وضعیت فعلی موضوع مورد مطالعه می شود. در تحقیق همبستگی هدف اصلی آن است که مشخص شود آیا رابطه ای بین دو یا چند متغیر کمی وجود دارد و اگر این رابطه وجود دارد اندازه و شدت آن به چه میزان می باشد. هدف از مطالعه همبستگی ممکن است اثبات برقراری یک رابطه و به کارگیری آن رابطه در انجام پیش بینی ها باشد. تحقیق همبستگی رابطه علت و معلولی را روشن نمی کند، بلکه صرفاً وجود یک رابطه را توصیف می کند. این تحقیق از لحاظ طبقه بندی نوع تحقیق کمی است

متغیرهای پژوهش

^۴ Kothari

سودآوری

متغیرهای کنترلی

رشد شرکت، اهرم مالی، اندازه شرکت، بازده دارایی ها

مدل مفهومی محقق ساخته

مدل رگرسیونی پژوهش

مدل برای آزمون فرضیه اول پژوهش:

$$Del = \beta_0 + \beta_1 AC + \beta_2 LEV + \beta_3 GROWTH + \beta_4 ROA + \varepsilon$$

مدل برای آزمون فرضیه دوم پژوهش:

$$Del = \beta_0 + \beta_1 IO + \beta_2 LEV + \beta_3 GROWTH + \beta_4 ROA + \varepsilon$$

مدل برای آزمون فرضیه سوم پژوهش:

$$Del = \beta_0 + \beta_1 PROFIT + \beta_2 LEV + \beta_3 GROWTH + \beta_4 ROA + \varepsilon$$

متغیر مستقل

سودآوری شرکت

جهت سنجش سودآوری شرکت به عنوان متغیر مستقل دیگر در تحقیق حاضر از طریق نسبت حاشیه سود خالص محاسبه می شود که برابر است با سود خالص تقسیم بر فروش خالص

کمیته حسابرسی AC

براساس تعداد اعضای کمیته حسابرسی انجام می شود

مالکیت نهادی (IO):

مالکیت نهادی، نسبت (درصد) تعداد سهام عادی سرمایه گذاران نهادی شرکت به کل تعداد سهام عادی شرکت

متغیر وابسته

تاخیر گزارش حسابرسی (Del):

تاخیر در گزارشگری مالی، عیفی و همکاران (۲۰۰۹) در مقاله خود در زمینه ی عوامل اخیر در تاخیر در گزارش حسابرسی با بهره گیری از مقالات لونتیس و همکاران (۲۰۰۵) تاخیر در گزارش حسابرسی را اینگونه تعریف نموده است: "مجموعه روزهایی که بین پایان سال مالی و اتمام پروژه حسابرسی (تاریخ گزارش حسابرسی) قرار دارند". در این پژوهش مجموعه روزهای بین تاریخ پایان سال مالی و تاریخ ارسال صورتهای مالی حسابرسی شده توسط حسابرس به سایت کدال به عنوان تاخیر در گزارشگری مالی در نظر گرفته میشود.

متغیرهای کنترلی

رشد شرکت GROWTH

در رابطه با رشد شرکت، می توان استدلالی مشابه با استدلال ذکر شده برای سودآوری بیان نمود. انتظار می رود، شرکت های با رشد بالاتر دارای این پیام باشند که در آینده سود تقسیمی بیشتری دارند و بنابراین یک رابطه مثبت بین ارزش شرکت و رشد فروش شرکت، مورد انتظار می باشد. در تحقیق حاضر برای محاسبه رشد شرکت از نرخ رشد فروش

استفاده گردیده است. در واقع، نرخ رشد شرکت، بر اساس تفاضل فروش سال قبل و فروش سال جاری تقسیم بر فروش سال قبل بدست می آید.

$$GROWTH = \frac{Sale_{i,t-1} - Sale_{i,t}}{Sale_{i,t-1}}$$

که در آن رابطه ؛

GROWTH: نرخ رشد شرکت

$Sale_{i,t-1}$: فروش سال قبل شرکت i در سال قبل $t-1$

$Sale_{i,t}$: فروش سال جاری شرکت i در سال جاری t

اهرم مالی LEV

یکی از مهم ترین مقیاس های اهرم مالی ، لیست بدهی است و نشاندهنده این می باشد، که چه نسبتی از کل بدهی های شرکت مربوط به داراییهایش می باشد. نسبت بدهی در ترکیب با سایر روش ها، سلامت مالی شرکت را محاسبه می کند. نسبت بدهی می تواند به سرمایه گذار کمک کند تا درجه ریسک شرکت های مختلف را تعیین کند. نحوه محاسبه اهرم مالی شرکت به شرح زیر است :

$$Lev_{i,t} = \frac{TL_{i,t}}{TA_{i,t}}$$

که در آن ؛

$Lev_{i,t}$: اهرم مالی شرکت i در سال t

$TL_{i,t}$: کل بدهی های شرکت i در سال t

$TA_{i,t}$: کل دارایی های شرکت i در سال t

بازده دارایی ها ROA

بازده دارایی (Return on Asset) ؛ یک شاخص از چگونگی سودآوری شرکت وابسته به کل دارایی های آن شرکت می باشد. بازده دارایی یک ایده درباره مدیریت کارآمد در رابطه با استفاده از دارایی ها در جهت تولید سود (دارایی های مولد) به ما می دهد که از طریق تقسیم سود سالیانه به کل دارایی شرکت محاسبه می شود. بازده دارایی، به صورت درصد بیان می شود و بعضی اوقات به بازده سرمایه گذاری یا ROL اشاره دارد. (Return On Investment) شایان ذکر است که در برخی مواقع سرمایه گذاران هنگامی که این محاسبه را انجام می دهند، هزینه بهره را به خالص درآمد اضافه می کنند. بازده دارایی، به ما می گوید چه مقدار سود از دارایی های سرمایه گذاری شده بدست آمده است.

بازده دارایی، به شدت وابسته به صنعت می باشد و به این دلیل هنگامی که از آن به عنوان مقیاسی برای مقایسه استفاده می شود بهتر است در برابر مقدار بازده دارایی های گذشته شرکت با شرکت مشابهی مقایسه صورت پذیرد. دارایی های شرکت از بدهی و حقوق صاحبان سهام شامل شده اند و برای اداره وجوه شرکت استفاده می شوند ، مقدار بازده دارایی، یک ایده به سرمایه گذار می دهد که شرکت تا چه حد در تبدیل پولی که سرمایه گذاری کرده است به سود

خالص موفق بوده است. مقدار بالای بازده دارایی بهتر است، زیرا شرکت پول بیشتری را از سرمایه گذاری کمتری بدست آورده است. نحوه محاسبه بازده دارایی به شرح زیر است :

$$ROA = \frac{NI}{TA}$$

که در آن ؛

ROA: بازده دارایی ها

NI: سود خالص (Net Income)

TA: دارایی های کل

یافته های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

در پژوهش حاضر ابتدا آمارهای توصیفی برای متغیرهای مدل رگرسیون ارائه می شود. شاخص های توصیف داده ها، شامل شاخص های مرکزی (مانند میانگین و میانه)، شاخص های پراکندگی (مانند واریانس و انحراف معیار (و شاخص های شکل توزیع (مانند شاخص چولگی و کشیدگی) برای تک تک متغیرهای پژوهش محاسبه خواهد شد. این آمارها شمای کلی از تک تک متغیرهای مدل به دست می دهد. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش که با استفاده از داده های ۱۳۳ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره های زمانی بین سال های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ اندازه گیری شده اند، شامل تعداد مشاهدات، میانگین، انحراف معیار، حداقل، حداکثر، ضریب چولگی و ضریب کشیدگی است که در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

پنل الف- متغیرهای پیوسته									
نام متغیر	نماد	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
تأخیر گزارش صورت های مالی	Del	۹۳۱	۴.۱۷۲۴	۴.۱۸۹۷	۵.۰۱۷۳	۳.۰۹۱	۰.۴۰۶۲	-۰.۲۰۸۲	۲.۰۶۴۶
کمیت حسابرسی	AC	۹۳۱	۳.۲۶۴۲	۳	۵	۳	۰.۶۶۱۵	۲.۱۷۰۹	۵.۸۱۹۹
مالکیت نهادی	IO	۹۳۱	۰.۵۶۸۲	۰.۵۷۱۸	۰.۸۸۷۸	۰.۲۱۳۵	۰.۱۴۱۶	-۰.۰۵۸۸	۲.۴۷۲۸
سودآوری	PROFIT	۹۳۱	۰.۱۹۴	۰.۱۲۸۳	۱.۹۴۰۶	-۰.۹۳۹۷	۰.۳۰۹۴	۱.۳۴۹۴	۸.۳۵۹۶
اهرم مالی	LEV	۹۳۱	۰.۵۷۷۴	۰.۵۹۳۵	۱.۵۶۵۶	۰.۰۱۲۷	۰.۲۲۳۲	-۰.۰۱۲۶	۳.۳۸۹۱
رشد شرکت	GROWTH	۹۳۱	۰.۲۵۹۳	۰.۱۷۳۳	۷.۸۱۵۵	-۰.۹۳۱۰	۰.۶۰۰۸	۲.۵۲۴۲	۸.۹۰۳۲
بازده دارایی ها	ROA	۹۳۱	۰.۱۳۲	۰.۱۱۲۳	۰.۶۲۳۴	-۰.۳۲۶۸	۰.۱۳۶۲	۰.۴۴۴۸	۴.۰۹۳۹

در جدول ۱ برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها شامل میانگین، میانه، حداقل مشاهدات، حداکثر مشاهدات، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی ارائه شده است. در این میان، پارامترهای مرکزی، دسته ای از پارامترهای توصیف کننده ی یک توزیع آماری هستند که ویژگی داده ها را نسبت به مرکز توزیع بیان می کنند. میانگین به عنوان نقطه تعادل و مرکز ثقل یک توزیع آماری، یکی از شاخص های مرکزی مناسب برای نشان دادن مرکزیت داده ها است. در جدول ۱ تعداد مشاهدات مربوط به شرکت های مورد مطالعه ۹۳۱ (۱۳۳ شرکت در ۷ سال) است. همچنین مشاهده می شود که میانگین و انحراف

معیار متغیرهای، تأخیر گزارش صورت های مالی $۰/۴۰۶ \pm ۴/۱۹۰$ ، کمیته حسابرسی $۰/۶۶۱ \pm ۳/۲۶۴$ ، مالکیت نهادی $۰/۱۴۲ \pm ۰/۵۶۸$ ، سودآوری $۰/۳۰۹ \pm ۰/۱۹۴$ ، اهرم مالی $۰/۶۰۱ \pm ۰/۲۵۹$ ، رشد شرکت $۰/۶۰۱ \pm ۰/۲۵۹$ و بازده دارایی ها $۰/۱۳۶ \pm ۰/۱۳۲$ است.

پایایی متغیرها

یکی از مهم ترین مشکلات عمده در تحلیل داده های مالی، وجود ریشه واحد است. وجود ریشه های واحد به معنی نامانا بودن داده ها است و این امر به بروز مشکلاتی در اعتبار آزمون های انجام شده منجر می شود. به عبارتی اگر متغیرها مانا نباشند دچار رگرسیون کاذب می شویم؛ بنابراین قبل از برآورد مدل، برای اطمینان از ساختگی نبودن و در پی آن داشتن نتایج نامطمئن، لازم است از مانا بودن متغیرها اطمینان حاصل کنیم. آزمون ریشه واحد، یکی از معمول ترین آزمون هایی است که برای تشخیص مانایی متغیرها مورد استفاده قرار می گیرد که برای این منظور از روش لوین، لین و چو (Levin, Lin & Chu) استفاده شده است.

فرض صفر: ریشه واحد وجود دارد و متغیر مورد نظر نامانا است.

فرض مقابل: ریشه واحد وجود ندارد و متغیر مورد نظر مانا است.

جدول ۲- نتایج آزمون مانایی برای متغیرهای مدل ها

متغیرها	نماد	لوین، لین و چو		نتایج
		آماره	احتمال	
تأخیر گزارش صورت های مالی	Del	-۱۲۹.۰۱۸	۰.۰۰۰	مانا
کمیته حسابرسی	AC	-۱۲.۵۱۲	۰.۰۰۰	مانا
مالکیت نهادی	IO	-۴۵.۱۲۰	۰.۰۰۰	مانا
سودآوری	PROFIT	-۳۵.۰۷۲	۰.۰۰۰	مانا
اهرم مالی	LEV	-۲۴۷.۸۴۶	۰.۰۰۰	مانا
رشد شرکت	GROWTH	-۵۵.۸۶۷	۰.۰۰۰	مانا
بازده دارایی ها	ROA	-۲۴.۵۲۱	۰.۰۰۰	مانا

p-value (prob)*

قبل از تفسیر نتایج جدول ۲ ذکر این نکته قابل توجه است که در آزمون ریشه واحد، فرض صفر بیانگر نامانایی متغیرها است. در این صورت چنانچه مقدار p کمتر از سطح معناداری $۰/۰۵$ باشد فرض صفر رد خواهد شد. به این ترتیب نتایج حاصل از آزمون مانایی برای داده های ترکیبی (پانل) در جدول ۲- نشان از مانا بودن تمام متغیرهای مورد مطالعه است. آزمون تشخیص مدل (آزمون چاو)

قبل از تخمین مدل ها، ابتدا باید مشخص شود که اصولاً نیازی به در نظر گرفتن ساختار پانل داده ها (تفاوت ها یا اثرات خاص شرکت ها) وجود دارد یا این که می توان داده های مربوط به شرکت های مختلف را با استفاده از روش تلفیقی (Pooling) روی هم ریخت و از آن در تخمین مدل استفاده کرد. در تخمین های تک معادله ای، برای اخذ تصمیم از آماره آزمون F لیمر استفاده می شود. در این آزمون فرض H_0 استفاده از روش داده های تلفیقی (Pooling) را در مقابل فرض H_1 یعنی استفاده از روش داده های تابلویی (Panel) نشان می دهد.

فرض صفر: روش داده‌های تلفیقی (Pooling) مناسب است.

فرض مقابل: روش داده‌های تابلویی (Panel) مناسب است.

جدول ۳- نتایج آزمون F لیمر برای مدل اول

آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار p	نتیجه
۴/۶۹۴	(۱۳۲،۷۹۴)	۰/۰۰۰	استفاده از داده‌های تابلویی
۴/۶۹۳	(۱۳۲،۷۹۴)	۰/۰۰۰	استفاده از داده‌های تابلویی
۴/۶۹۷	(۱۳۲،۷۹۴)	۰/۰۰۰	استفاده از داده‌های تابلویی

همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود فرض صفر مبنی بر برابری همه اثرات خاص شرکت‌ها در مورد مدل سوم رد می‌شود ($p < 0/05$). این بدان معنی است که نمی‌توان مدل سوم را با روی هم ریختن داده‌های مربوط به شرکت‌های مورد مطالعه و به روش Pooling تخمین زد بلکه باید از روش داده‌های پانل استفاده کرد. به عبارتی کارآمدی برآورد مدل سوم با استفاده از داده‌های پانل برای ۱۳۳ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران مشخص می‌شود.

آزمون تشخیص نوع مدل (آزمون هاسمن)

بعد از اینکه با استفاده از آزمون F لیمر نتیجه شد که برای برآورد مدل‌های مورد نظر باید از روش پانل استفاده کرد در ادامه برای تشخیص اینکه در برآورد مدل‌های پانل دیتا کدام روش (مدل اثرات ثابت یا مدل اثرات تصادفی) مناسب است، از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. در این آزمون، فرض صفر بیانگر مناسب بودن مدل اثرات تصادفی است و رد فرض صفر به منزله کاراتر بودن مدل اثرات ثابت برای تخمین مدل تحقیق است.

فرض صفر: مدل اثرات تصادفی مناسب است.

فرض مقابل: مدل اثرات ثابت مناسب است.

جدول ۴- نتایج آزمون هاسمن برای مدل اول

آماره آزمون	درجه آزادی	مقدار p	نتیجه
۲/۴۶۲	۴	۰/۶۵۱	استفاده از مدل اثرات تصادفی
۲/۵۸۶	۴	۰/۶۲۹	استفاده از مدل اثرات تصادفی
۲/۰۸۹	۴	۰/۷۱۹	استفاده از مدل اثرات تصادفی

همان‌گونه که در جدول ۴- مشاهده می‌شود فرض صفر کاراتر بودن مدل اثرات تصادفی برای شرکت‌های مورد مطالعه رد می‌شود ($p > 0/05$). به عبارتی نتایج بیانگر تأیید اثرات تصادفی در برابر اثرات ثابت است بنابراین مدل سوم برای ۱۳۳ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران باید به صورت اثرات تصادفی تخمین زده شود.

فرضیات پژوهش

۱- کمیته حسابرسی بر تأخیر گزارش صورت‌های مالی تأثیر معناداری دارد.

جدول ۵- نتایج بررسی ضرایب جزئی (مدل اول) با روش ثابت با توجه به ناهمسانی

متغیر وابسته: تأخیر گزارش صورت‌های مالی، تعداد دوره: ۷، تعداد تقاطع: ۱۳۳، تعداد ترکیب موزون: ۹۳۱

$$Del_{it} = \beta_0 + \beta_1 AC_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 Growth_{it} + \beta_4 ROA_i + \varepsilon_{it}$$

متغیرها	نماد	ضرایب	آماره t	احتمال	نتیجه
ضریب ثابت	C	۴۰۶۷۶	۷۲۰۲۷۹	۰.۰۰۰۰	معنادار
کمیت حسابرسی	AC	-۰.۰۲۸۱	-۲.۱۴۶۳	۰.۰۳۲۲	معنادار
اهرم مالی	LEV	۰.۰۲۳۱	۲.۰۸۸۲	۰.۰۳۷۳	معنادار
رشد شرکت	GROWTH	-۰.۰۲۵۲	-۲.۰۸۹۴	۰.۰۳۷۰	معنادار
بازده دارایی ها	ROA	-۰.۰۱۸۴	-۲.۳۴۲۸	۰.۰۱۹۶	معنادار
وقفه مدل	RES(-۱)	۰.۶۲۹۱	۵.۴۲۶۲	۰.۰۰۰۰	معنادار
آماره دوربین - واتسون	۲/۱۰۱			۰/۰۰۰	
آماره F	۱۰۲/۷۵۱				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۹۸				
ضریب تعیین	۰/۷۵۰				

منبع: یافته های پژوهشگر

۲- مالکیت نهادی بر تأخیر گزارش صورت های مالی تأثیر معناداری دارد.

جدول ۶- نتایج بررسی ضرایب جزئی (مدل دوم) با روش ثابت با توجه به ناهمسانی

متغیر وابسته: تأخیر گزارش صورت های مالی، تعداد دوره: ۷، تعداد تقاطع: ۱۳۳، تعداد ترکیب موزون: ۹۳۱					
$Del_{it} = \beta_0 + \beta_1 IO_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 Growth_{it} + \beta_4 ROA_i + \varepsilon_{it}$					
متغیرها	نماد	ضرایب	آماره t	احتمال	نتیجه
ضریب ثابت	C	۴.۱۷۵۵	۵۸.۳۳۴۴	۰.۰۰۰۰	معنادار
مالکیت نهادی	IO	-۰.۰۱۶۰	-۴.۴۱۷۱	۰.۰۰۰۰	معنادار
اهرم مالی	LEV	۰.۰۰۳۴	۳.۱۴۶۰	۰.۰۰۱۸	معنادار
رشد شرکت	GROWTH	-۰.۰۶۶۶	-۷.۵۵۰۹	۰.۰۰۰۰	معنادار
بازده دارایی ها	ROA	-۰.۰۱۴۷	-۲.۸۳۹۷	۰.۰۰۴۷	معنادار
وقفه مدل	RES(-۱)	۰.۶۲۹۵	۵.۴۲۴۱	۰.۰۰۰۰	معنادار
آماره دوربین - واتسون	۲/۱۰۳			۰/۰۰۰	
آماره F	۱۰۱/۹۹۸				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۴۷				
ضریب تعیین	۰/۶۴۲				

منبع: یافته های پژوهشگر

مدل سوم پژوهش

۳- سودآوری بر تأخیر گزارش صورت های مالی تأثیر معناداری دارد.

جدول ۷- نتایج بررسی ضرایب جزئی (مدل سوم) با روش ثابت با توجه به ناهمسانی

متغیر وابسته: تأخیر گزارش صورت های مالی، تعداد دوره: ۷، تعداد تقاطع: ۱۳۳، تعداد ترکیب موزون: ۹۳۱

$$Del_{it} = \beta_0 + \beta_1 Profit_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 Growth_{it} + \beta_4 ROA_i + \varepsilon_{it}$$

متغیرها	نماد	ضرایب	آماره t	احتمال	نتیجه
ضریب ثابت	C	۴.۱۲۹۸	۹۹.۶۳۴۷	۰.۰۰۰۰	معنادار
سودآوری	PROFIT	-۰.۱۳۰۷	-۳.۰۱۰۸	۰.۰۰۲۷	معنادار
اهرم مالی	LEV	۰.۰۴۸۶	۲.۶۹۲۷	۰.۰۰۷۴	معنادار
رشد شرکت	GROWTH	-۰.۰۲۶۹	-۲.۴۹۷۱	۰.۰۱۲۷	معنادار
بازده دارایی ها	ROA	-۰.۰۸۹۳	-۴.۳۷۲۱	۰.۰۰۰۰	معنادار
وقفه مدل	RES(-۱)	۰.۶۳۱۲	۵.۴۲۶۶	۰.۰۰۰۰	معنادار
آماره دوربین-واتسون	۲/۰۹۹			۰/۰۰۰	
آماره F	۱۰۲/۵۹۹				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۸۹				
ضریب تعیین	۰/۷۹۳				

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی، مالکیت نهادی و سودآوری بر تاخیر گزارش صورت های مالی در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته است. روش پژوهش، توصیفی همبستگی با رویکرد کاربردی می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر که از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۴۰۲ مورد بررسی قرار گرفته اند عبارت است از تمام شرکت های غیرمالی لیست شده که در بورس تهران قرار داشتند، در این تحقیق از روش نمونه گیری حذف سیستماتیک استفاده شده است. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار Excel و Eviews^{۱۲} استفاده شده است. در این پژوهش از آزمون کلموگراف اسمیرنوف جهت مشخص کردن نرمال یا غیرنرمال بودن داده ها استفاده شد. که با توجه به نرمال بودن داده ها و با توجه به آزمون F لیمر و هاسمن مدل دارای پانل دیتا به روش اثرات تصادفی تخمین زده شدند و همچنین دو مدل دارای ناهمسانی واریانس و مشکل خود همبستگی سریالی می باشند.

چارچوب فکری ارائه شده در این تحقیق بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی، مالکیت نهادی و سودآوری بر تاخیر گزارش صورت های مالی در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. در این راستا آستانی نیارق و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تاثیر ویژگی های حاکمیت شرکتی و تاخیر در گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. فرضیه های فرعی اول، سوم و چهارم تحقیق که برگرفته از فرضیه اصلی اول بوده نشان می دهد مالکیت نهادی، استقلال هیئت مدیره و اندازه هیئت مدیره بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر مستقیم و معناداری دارد و فرضیه ی فرعی دوم که آن نیز مربوط به فرضیه اصلی اول می شود نشان می دهد که تمرکز مالکیت بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معکوس و معناداری دارد و در نهایت فرضیه اصلی دوم تحقیق تأخیر در گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده که تاثیر معکوس و معناداری دارد. ویژگی های حاکمیت شرکتی مطرح شده در این تحقیق و تاخیر در

گزارشگری مالی هر دو در عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری داشته و هرچه گزارش به هنگام تر تاثیر آن بر عملکرد مالی بیشتر خواهد بود. واژگان کلیدی: تأخیر در گزارشگری مالی، حاکمیت شرکتی، عملکرد شرکت و بدیعی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تاثیر ارزش دارایی های نامشهود بر سودآوری، بهره وری، ساختار سرمایه، سیاست تقسیم سود و ارزش بازار در شرکت های بوری و فرابورسی پرداختند. تایج پژوهش بیانگر این است که متغیر دارایی های نامشهود بر متغیرهای سودآوری، بهره وری، ساختار سرمایه، سیاست تقسیم سود و ارزش شرکت تاثیر مستقیم و معناداری می گذارد و همچنین رفیق و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی تاثیر کمیته حسابرسی، مالکیت نهادی و سودآوری بر تأخیر گزارش صورت های مالی با نقش تعدیل کننده پیچیدگی حسابرسی پرداختند. نتایج نشان داد که مالکیت نهادی و سودآوری بر تأخیر گزارش صورت های مالی تأثیر منفی دارد، در حالی که کمیته حسابرسی تأثیر معناداری بر تأخیر گزارش صورت های مالی نداشته است. علاوه بر این، پیچیدگی حسابرسی اثر کمیته حسابرسی بر تأخیر گزارش صورت های مالی را تعدیل نمی کند و یوتاما و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی تاثیر حاکمیت شرکتی، اندازه شرکت، سودآوری و رشد شرکت بر سیاست تقسیم سود پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می دهد که حاکمیت شرکتی، اندازه شرکت و سودآوری شرکت تأثیرات مثبتی بر سیاست تقسیم سود می گذارد. در همین حال، رشد شرکت تأثیرات منفی بر سیاست تقسیم سود می گذارد. در ادامه به گزارش نتایج و یافته های پژوهش پرداخته می شود. با توجه به نتایج پژوهش این پیشنهادات ارائه می شود:

عدم ارائه به موقع گزارشات مالی هم برای ناظران بورس و هم حسابرسان می تواند شواهدی را در رابطه با احتمال عملکرد ضعیف شرکتها فراهم سازد که این امر خوشایند سرمایه گذاران نیست از این رو پیشنهاد می گردد که مالکان و مدیران شرکتها در ارایه گزارشگری مالی در تاریخ مشخص خود اطمینان عمومی به ویژه سهامداران را جلب نمایند. با توجه به نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها، به کمیته حسابرسی پیشنهاد میشود تا از ظرفیت های خود برای برقراری ارتباط با حسابرسان مستقل ب همنظور بهبود خوانایی و افزایش قابلیت فهم گزارش حسابرسی استفاده کنند. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می گردد که در راستای برنامه خصوصی سازی دولت ایران به جهت حمایت از سرمایه گذاران جزء قوانین و مقرراتی وضع شود که با استقرار نظام پاسخ دهی مناسبی در بورس اوراق بهادار تهران به جهت خصوصی سازی و حمایت سرمایه گذاران صورت پذیرد که این امر موجب افزایش سرمایه گذاری و رونق بورس شده و از طرفی تاثیر مثبتی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

منابع فارسی:

- احمد پور ا.، قربانی. ه (۱۳۹۳) بررسی توانایی انتخاب سهام بین سرمایه گذاران نهادی و سرمایه گذاران انفرادی، فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری سال دوم/ شماره پنجم.
- اصولیان، م. تجویدی. ا. پازوکی. ی. (۱۴۰۰)، وجه نقد مازاد، ارزش شرکت و ریسک نقدشوندگی سهام در شرکت های دارای فرصت رشد یا محدودیت مالی، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره بیست و هشتم، شماره ۲، صفحات، ۲۴۸ تا ۲۷۳.
- حساس یگانه یحیی، شعری، صابر، خسرونژاد، سیدحسین، ۱۳۸۷. رابطه سازوکارهای حاکمیت شرکتی، نسبت بدهیها و اندازه شرکت با مدیریت سود مطالعات حسابداری شماره ۴ بهار ۱۳۸۷، صص ۸۳-۶۵

خواجوی، شکراله ابراهیمی مهرداد ۱۳۹۷ بررسی تأثیر سازوکارهای حاکمیت شرکتی در تقلب در صورتهای مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

دولو، مریم و محمودی، مسعود. ۱۳۹۵ مدیریت سرمایه در گردش، عملکرد شرکت و محدودیت های تامین مالی مجله دانش حسابداری مالی مقاله ۶، دوره ۳، شماره ۴ - شماره پیاپی ۱۱، زمستان، ۱۳۹۵، صفحه ۱۰۷-۱۳۰.

رشیدی، ر. مداح. م. (۱۳۹۹)، اثر نرخ سود بین بانکی بر شاخص قیمت سهام (با تاکید بر توافق نام برجام)، سیاست های راهبردی و کلان، شماره ۲۸ صفحات ۵۱ تا ۷۱

شاهی، رضا، زینالی، مهدی و امیر آزاد میرحافظ. ۱۳۹۳. بررسی تأثیر مکانیزم های حاکمیت شرکتی برگزینش اظهار نظر حسابر، مجله علمی پژوهشی دانش حسابر، شماره ۵۷، صص ۴۸-۲۵

علی نژاد ساروکلانی، مهدی سالاری ساردویی، صفیه ۱۳۹۷ تأثیر سازوکارهای حاکمیت شرکتی در به هنگام بودن اطلاعات سود. مقالات آماده انتشار، اصلاح شده برای چاپ، انتشار آنلاین از تاریخ ۸ خرداد ۱۳۹۷.

قالیباف اصل، ج. مظاهری. ز. (۱۳۸۴)، بررسی کارکرد تکنیک قیمت گذاری دارایی های سرمایه ای کاهش دهنده در بازار اوراق بهادار تهران، فصلنامه تحقیقات مالی، شماره ۲۰، صفحه ۸۷ تا ۱۰۵

قدس، سینا. ۱۳۸۷ بررسی اثر عدم تقارن اطلاعاتی بر انتخاب سازوکارهای حاکمیت شرکتی مجله دانش حسابداری مالی شماره ۲۷. صص ۸۴-۶۶

مهدوی، غلامحسین و کرمانی، احسان ۱۳۹۴ بررسی تأثیر استقلال هیئت مدیره بر رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران فصل نامه علمی پژوهشی راهبری مدیریت مالی دوره ۳، شماره

• مهرانی، ساسان و نوروزی، مونا. ۱۳۹۴. بررسی اثر حاکمیت شرکتی بر رابطه بین ارزش شرکت و مدیریت سود

شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله ۱۲۴-۱۰۵

- Affes H and Sardouk H. ۲۰۱۶. Accounting Conservatism and the Company's Performance: the Moderating Effect of the Ownership StructureJ Bus Fin Aff ۵: ۱۸۸. doi: ۱۰.۴۱۷۲/۲۱۶۷-۰۲۳۴, ۱۰۰۰۱۸۸
- Alves, S. ۲۰۱۲. "Ownership Structure and earnings management: Evidence from Portugal". AAFBJ. ۶(۵۷).
- Aminu Isa\ Muhammad and Muhammad Sabo. ۲۰۱۵. The Impact of Board Characteristics on Corporate Social Responsibility Disclosure: Evidence from Nigerian Food Product Firms. International Journal of Management Science and Business Administration Volume ۱, Issue ۱۲, November ۲۰۱۵, Pages ۳۴-۴۵
- Basiru Salisu KALLAMUa. ۲۰۱۶. Ownership Structure, Independent Directors and Firm Performanc, Social and Administrative Sciences, Vol. ۳, PP. ۱۵۲-۲۱۵
- Boubaker, S., Derouiche, I. & Nguyen, D. ۲۰۱۳. Does the board of directors affect cash holdings? A study of French listed firms, Journal of Management & Governance, ۱۹(۲): ۳۴۱-۳۷۰.
- Christopher j. Robertson and et al, "Across-national analysis of perceptions of Corporat Governance"(۲۰۱۳, online).
- Clabrese, V.J ۱۹۹۹, "Economic Value Added: Finance ۱۰۱ on Steroids", The Journal of Band Cost & Management Accounting, Vol. ۱۲, Issue ۱, Pp. ۳-۳۴.

- DAVILA, T. et al. ۲۰۰۶: Making Innovation Work:How to Manage It, Measure It, and Profit from It.Upper Saddle River: Wharton Publishing, pp. ۳۳۴.ISBN ۹۷۸-۰-۱۳-۱۴۹۷۸۶-۳
- Frost, C. A. & Pownall G.۱۹۹۴. "Accounting disclosure practice in the United State and the United Kingdom", *Journal of Accounting Research*, ۳۲, (۱), ۷۵- ۸۵.
- Healy,R.K,(۱۹۸۸)"How will does performance evaluation perform",*journal of portfolio management*
- Iszmi, I. & Ahmad Subhi, M. S. & Azwan, A. R. ۲۰۱۰. "The effect of company ownership on the timeliness of financial perorying: Empirical evidence from Malaysia", *Unitar-Journal*, ۶ (۲), ۲۰-۳۵,۳۵
- Lee, C. F.۲۰۰۹. Cash Holdings, Corporate Governance Structure and Firm Valuation. *Review of Pacific Basin Financial Markets and Policies*, ۱۲ (۳): ۴۷۵-۵۰۸
- Raja Adzrin Raja Ahmada, Norhidayah Abdullaha, Nur Erma Suryani Mohd Jamelb and Normah Omarc. ۲۰۱۵. Board Characteristics and Risk Management and Internal Control Disclosure Level: Evidence from
- Russell O. C. Somoye, Akintoye Ishola R. and Oseni Jimoh E. (۲۰۰۹), Determinant of Equity Prices in the Stock Markets *International Research Journal of Finance and Economics*.
- Saleh,M, Zulkifli,N, RusnahMuhamad. ۲۰۱۰."Corporate social responsibility disclosure and its relation on institutional ownership: Evidence from public listed companies in Malaysia", *Managerial Auditing Journal*,Vol. ۲۵ Iss: ۶ pp. ۵۹۱ – ۶۱۳.
- Shimin Chen, Serene Xu Ni. ۲۰۱۴. Corporate governance and the asymmetrical behaviour of selling, general and Administrative costs: further evidence from state antitakeover laws. *Journal Of Financial Economics* ۶۹ (۱): ۵۱-۸۳
- Utama .T, Moh. D, (۲۰۲۲), analisis faktor – faktor yang mempengaruhi kebijakan dividen di indonesia (studi empiris pada perusahaan yang terdaftar di bei tahun ۲۰۱۵ - ۲۰۱۶), diponegoro journal of accounting *Volume 11, Nomor 1, Tahun 2022, Halaman 1-10 ISSN (Online): 2337-3806* <http://ejournal-s1.undip.ac.id/index.php/accounting>
- Vince Ratnawati &Desmond Freddy. ۲۰۱۸. Ownership Structure, Tax Avoidance and Firm Performance. *Archives of Business Research*, ۶(۱), ۱-۷
- Wei, J. Min, X. andJiaxing, Y.۲۰۱۱. Managerial overconfidence and debt maturity structure of firms Analysis based on China's listed companies, *China Finance*.vol۷.pp:۹۰-۱۰۸
- Wermert, J. G. & Dodd, J. L.& Doucet, T. A. ۱۹۹۷. "An Empirical Examination of Audit Reporting lag using client and cycle firm cycle times".